

**ADABIY TIL USLUBLARI. USLUB HAQIDA MA'LUMOT. USLUB
TURLARI HAQIDA MA'LUMOT**

**СТИЛИ ЛИТЕРАТУРНОГО ЯЗЫКА. ПОНЯТИЕ О СТИЛЕ. ВИДЫ
СТИЛЕЙ И ИХ ОСОБЕННОСТИ.**

**STYLES OF LITERARY LANGUAGE. INFORMATION ABOUT STYLE.
TYPES OF STYLES AND THEIR CHARACTERISTICS.**

*Andijon Davlat pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim
kafedrası PhD dotsenti*

Usmonova Xurshida Aybekovna
*E-mail: Usmonovaxurshida34@gmail.com
Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim
yo'nalishi 202-guruh talabasi
Baxromova Mahbuba Baxtiyorjon qizi.*

Annotatsiya. Ushbu maqolada adabiy til uslublari, uslub tushunchasi hamda uslub turlarining o'ziga xos xususiyatlari yoritiladi. Shuningdek, adabiy tilning ilmiy, rasmiy, publitsistik, badiiy va so'zlashuv uslublari haqida ma'lumot berilib, ularning til tizimidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: adabiy til, uslub, uslubiyat, ilmiy uslub, rasmiy uslub, publitsistik uslub, badiiy uslub, so'zlashuv uslubi.

Аннотация. В данной статье рассматриваются стили литературного языка, понятие стиля и основные виды стилей. Освещаются особенности научного, официально-делового, публицистического, художественного и разговорного стилей, а также их роль и значение в языковой системе.

Ключевые слова: литературный язык, стиль, стилистика, научный стиль, официально-деловой стиль, публицистический стиль, художественный стиль, разговорный стиль.

Annotation. This article discusses the styles of the literary language, the concept of style, and the main types of styles. It describes the characteristics of scientific, official, publicistic, literary, and colloquial styles and analyzes their role and importance in the language system.

Keywords: literary language, style, stylistics, scientific style, official style, publicistic style, literary style, colloquial style.

Kirish. Til jamiyatning eng muhim aloqa vositasi hisoblanadi. Insonlar o'z fikr-mulohazalari, his-tuyg'ulari va maqsadlarini til orqali ifodalaydilar. Tilning ijtimoiy hayotdagi vazifalari xilma-xil bo'lgani sababli undan foydalanish shakllari ham turlicha bo'ladi. ¹Ana shu xilma-xillik til uslublarini yuzaga keltiradi. Uslub til birliklarining ma'lum maqsad va vaziyatga mos holda qo'llanish usulidir. Har bir uslub o'ziga xos leksik, grammatik va sintaktik xususiyatlarga ega bo'lib, nutqning ta'sirchanligi va aniqligini ta'minlaydi. Adabiy til uslublari tilshunoslikning muhim bo'limlaridan biri bo'lgan uslubiyat fanida o'rganiladi. Uslubiyat til vositalarining qo'llanish qonuniyatlarini, ularning nutqdagi vazifalarini hamda turli uslublarning o'ziga xos jihatlarini tadqiq etadi. Adabiy til uslublarini o'rganish nutq madaniyatini yuksaltirish, fikrni aniq va ravon ifodalash hamda tilning boy imkoniyatlaridan samarali foydalanishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism. "Uslub" arabcha so'z bo'lib, "yo'l", "usul", "ifoda tarzi" ma'nolarini anglatadi. Tilshunoslikda uslub deganda til vositalarining muayyan maqsad, sharoit va vaziyatga mos ravishda tanlanishi hamda qo'llanilishi tushuniladi. Har bir inson nutqida ma'lum bir uslubdan foydalanadi. Masalan, ilmiy maqola yozishda ilmiy uslub, hujjat tayyorlashda rasmiy uslub, badiiy asar yaratishda esa badiiy uslub qo'llaniladi. Adabiy til uslublari jamiyatning turli sohalarida tilning qo'llanishiga qarab shakllangan. Har bir uslubning o'ziga xos maqsadi, vazifasi va til vositalari mavjud. O'zbek adabiy tilida asosan beshta uslub ajratiladi: so'zlashuv uslubi, ilmiy uslub, rasmiy uslub, publitsistik uslub va badiiy uslub. So'zlashuv uslubi kundalik hayotda kishilar o'rtasidagi muloqotda qo'llaniladi. Bu uslubning asosiy vazifasi fikr almashish va suhbatni ta'minlashdir. So'zlashuv uslubida sodda va tushunarli so'zlardan foydalaniladi. Unda his-hayajon, mimika, imo-ishora va intonatsiya muhim o'rin tutadi. Ilmiy uslub fan va texnika, ta'lim hamda ilmiy tadqiqotlar sohasida qo'llaniladi. Bu uslubning asosiy maqsadi ilmiy ma'lumotlarni aniq, mantiqiy va ishonchli tarzda bayon qilishdir. Ilmiy uslubda terminlar, ilmiy tushunchalar va dalillardan keng foydalaniladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, adabiy til uslublari tilning jamiyatdagi turli vazifalarini amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Har bir uslub – so'zlashuv, ilmiy, rasmiy, publitsistik va badiiy uslublar – o'ziga xos maqsad va til vositalariga ega bo'lib, muayyan sohada nutqning to'g'ri va samarali bo'lishini ta'minlaydi. Uslublarni to'g'ri farqlash va ulardan o'rinli foydalanish insonning nutq madaniyatini oshiradi hamda fikrni aniq, tushunarli va ta'sirchan ifodalashga yordam beradi.

Shuningdek, adabiy til uslublarini o'rganish nafaqat tilshunoslik uchun, balki ta'lim, ilm-fan va amaliy hayot uchun ham katta ahamiyatga ega. Har bir inson o'z

¹ O'zbek tilining izohli lug'ati. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2006.

kasbi va faoliyatiga mos uslubni to'g'ri tanlay olishi zarur, chunki bu uning muloqot madaniyatini belgilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

- 1.O'zbek tilining izohli lug'ati. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2006.
- 2.Nurmonov A., Mahmudov N. O'zbek tilshunosligi. – Toshkent: Fan, 2010.
- 3.Shomaqsudov A. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – Toshkent: O'qituvchi, 2008.
- 4.Jamolxonov H. O'zbek tilining stilistikasi. – Toshkent: Universitet, 2012.
- 5.Rasulov R. Tilshunoslik asoslari. – Toshkent: Sharq, 2009.
- 6.Bekmurodov M. Uslubiyat va nutq madaniyati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2015.
- 7.G'aniyev A. Adabiy til va uning uslublari. – Toshkent: O'qituvchi, 2011.